



THE WORLD BANK

Development Economics • Global Indicators

ENTERPRISE SURVEYS

WHAT BUSINESSES EXPERIENCE

България 2023

Профил на държавата



ENTERPRISE SURVEYS

Съдържание

Въведение	3
Профил на фирмите	4
Работна сила	5
Представяне на фирмите	5
Инфраструктура	6
Международна търговия	7
Достъп до финансиране	7
Управленски практики	8
Сива икономика	9
Регулации, разрешителни и данъци	9
Корупция	10
Пречки за бизнес средата	11
Приложение	13

Профилите на държавите, изготвени от звеното за анализ на предприятията на Световната банка, предоставят общ преглед на ключовите показатели на бизнес средата във всяка икономика, като ги сравняват със съответния географски регион и група държави с подобни нива на доходи. Едни и същи теми са обхванати за всички страни с леки вариации на индикаторите. Всички индикатори се базират на отговорите на фирмите. За да научите повече за звеното за анализ на предприятието и да получите профили на държави за други държави, моля, посетете www.enterprisesurveys.org

© 2024 Международна банка за възстановяване и развитие / Световната банка
1818 H Street NW
Вашингтон 20433
Телефон: 202-473-1000
Интернет: www.worldbank.org

Тази работа е продукт на персонала на Световната банка с външен принос. Констатациите, тълкуванията и заключенията, изразени в тази работа, не отразяват непременно възгледите на Световната банка, нейния Борд на изпълнителните директори или правителствата, които те представляват.

Световната банка не гарантира точността на данните, включени в тази работа. Границите, цветовете, деноминациите и другата информация, показана на картата и да е карта в тази работа, не предполага никаква преценка от страна на Световната банка относно правния статут на която и да е територия или одобрението или приемането на такива граници.

Права и разрешения

Материалът в тази работа е обект на авторско право. Тъй като Световната банка насърчава разпространението на знанията си, тази работа може да бъде възпроизведена, изцяло или частично, за некомерсиални цели, стига да се даде пълно приписване на авторството.

Всички запитвания относно права и лицензи, включително субсидиарни права, трябва да бъдат адресирани до публикациите на Световната банка, Световната банка, 1818 H Street NW, Вашингтон, DC 20433, САЩ; факс: 202-522-2625; имейл: pubrights@worldbank.org.

Моля, цитирайте данните от Enterprise Surveys, както следва: Enterprise Surveys www.enterprisesurveys.org Световната банка.

Можете да се свържете с екипа на Enterprise Surveys на:

Групата на Световната банка
2121 Pennsylvania Avenue, NW
Вашингтон, 20433 САЩ
Тел. (202) 479 трябва да бъде 3800

Преглед на икономиката България 2023

Регион Европа и Централна Азия
Подходна група: Средни до високи доходи

Въведение

Проучванията на предприятията (ES) се фокусират върху много аспекти на бизнес средата. Тези фактори могат да бъдат приспособяващи или ограничаващи за фирмите и играят важна роля за това дали частният сектор на икономиката ще процъфтява или не. Благоприятната бизнес среда е тази, която насърчава фирмите да работят ефективно. Такива условия засилват стимулите за фирмите за иновации и увеличаване на производителността — ключови фактори за устойчиво развитие. По-продуктивният частен сектор, от своя страна, разширява заетостта и внася данъци, необходими за публични инвестиции в здравеопазване, образование и други услуги. Въпросите, съдържащи се в ES, имат за цел да покрият повечето от темите, споменати по-горе. Темите включват инфраструктура, търговия, финанси, регулации, данъци и бизнес лицензиране, корупция, управленски практики и неформалност, достъп до финансиране, иновации, труд и възприятия за пречките пред правенето на бизнес.

ES се провеждат от Световната банка и нейните партньори във всички географски региони и обхващат малки, средни и големи фирми. Размерът на фирмата се определя от броя на служителите: 5 до 19 (малки), 20 до 99 (средни) и 100 или повече (големи). Фирми с по-малко от петима служители не отговарят на изискванията за проучването. Фирми, които са 100% държавна собственост, също са недопустими.

Проучванията се прилагат върху представителна извадка¹ от фирми в неземеделската, официална частна икономика. Обхватът на секторите във всяка страна е дефиниран по сходен принцип и включва целия производствен сектор и повечето от секторите на услугите: търговия на дребно, търговия на едро,

ремонт на автомобили, хотели и ресторанти, транспорт, съхранение, комуникации, строителство и ИТ. Секторите на комуналните услуги, държавните услуги, здравеопазването и финансовите услуги не са включени в извадката (Фигура 1). Интервютата за ПФ са проведени с управители и собственици на фирми.

ES се повтарят на всеки три години за определена икономика. Чрез проследяване на промените в бизнес средата, политиките и изследователите могат да видят ефектите от политиките и регулаторните реформи върху фирменото представяне. Повтарящите се проучвания помагат при изучаването на развитието на бизнес средата и как тя влияе върху динамиката на частния сектор.

Този документ обобщава резултатите от Проучването на предприятията в България. Собственици на бизнес и топ мениджъри в 710 фирми бяха интервюирани между април 2023 г. и декември 2023 г. Фигура 2 предоставя описание на разбивката на извадката в трите категории дизайн на проучването: бизнес сектор, размер на фирмата и местоположение.

Фигура 1: Икономически сектори, обхванати от Проучванията на фирмите

Изключени	Включени
<p>СЕКТОРИ</p> <ul style="list-style-type: none"> Селско стопанство Риболов Минно дело Комунални услуги Финансово посредничество Публична администрация Образование, здравеопазване и социални дейности 	<p>СЕКТОРИ</p> <p>Производство (всички подсектори)</p> <p>Строителство</p> <p>Продажба и ремонт на моторни превозни средства</p> <p>Търговия на едро</p> <p>Търговия на дребно</p> <p>Хотели и ресторанти</p> <p>Съхранение, транспорт и комуникации</p> <p>ИТ</p>
<p>ДОПЪЛНИТЕЛНИ КРИТЕРИИ</p> <ul style="list-style-type: none"> < 5 служители Фирми от сивия сектор 100% държавни фирми 	<p>ДОПЪЛНИТЕЛНИ КРИТЕРИИ</p> <ul style="list-style-type: none"> 5+ служители Официално регистрирани фирми Минимум 1% частна собственост

ENTERPRISE SURVEYS

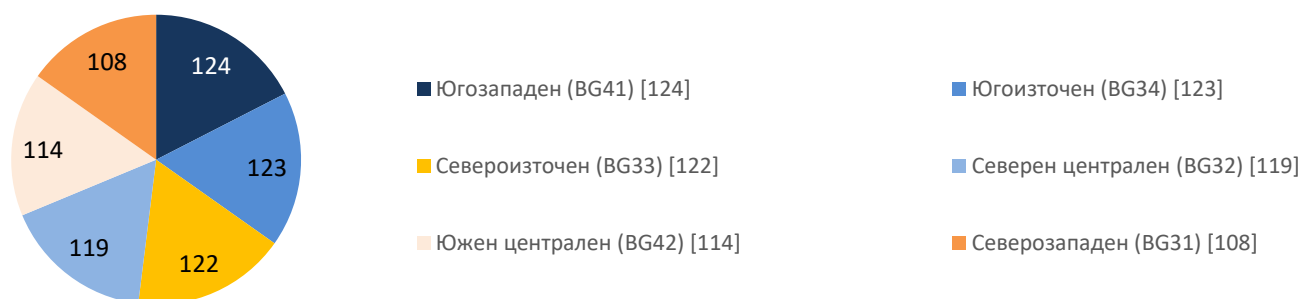
Фигура 2: Профил на фирмите, взели участие в проучването
Сектор



Големина



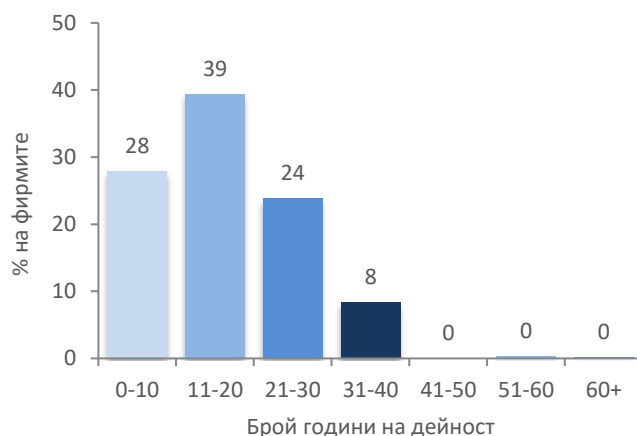
Местоположение



Профил на фирмите

В допълнение към събирането на информация за бизнес средата и представянето на фирмите, ПФ също така събират информация за профила на частните фирми. Фигура 3 показва разпределението на фирмите в частния сектор по брой години, през които се осъществява икономическа дейност. Ефектът, който бизнес средата може да има върху частния сектор, може да зависи от опита и броя на годините, през които фирмите оперират на пазара. Също така, фирмите с по-голям опит, натрупан през годините, могат да се различават по способността си успешно да преодоляват пречките за бизнес средата.

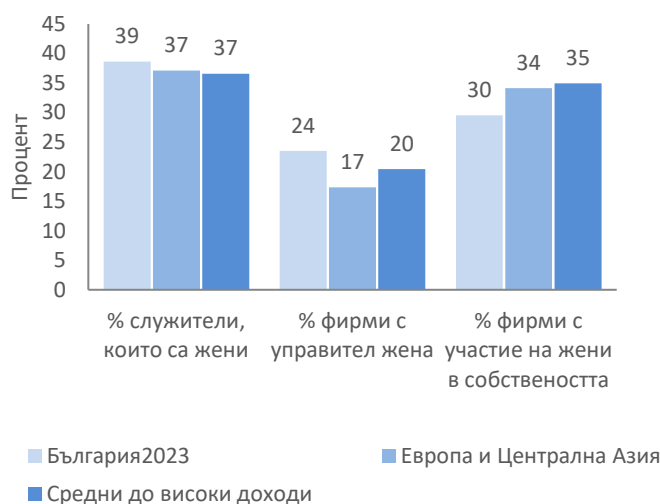
Фигура 3: Разпределение на фирмите по брой години на дейност



ENTERPRISE SURVEYS

Фигура 4 показва процента на участието на жените в заетостта, във висшия мениджмънт и във фирмената собственост в сравнение с еквивалентните проценти за региона и за икономики с подобни нива на доходи. Включването на жените в икономическата дейност е необходимо за насърчаване на споделения просперитет, една от двойните цели за развитие на Световната банка.

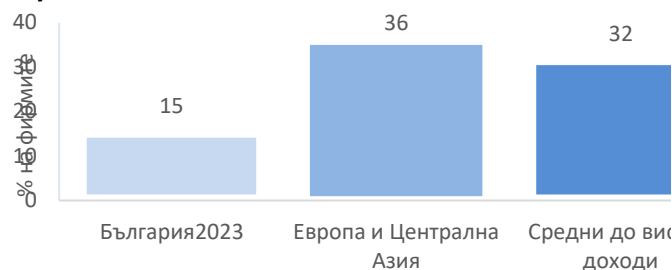
Фигура 4: Участие на жените в заетостта, висшия мениджмънт и фирмената собственост



Работна сила

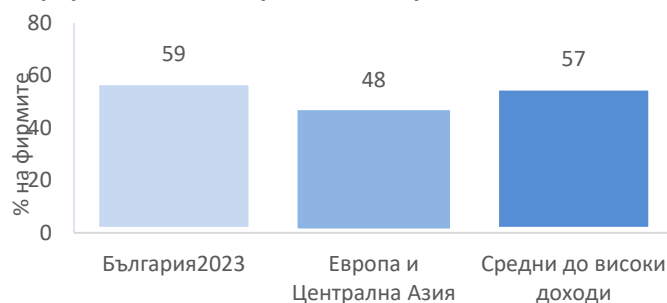
ES събира информация за работната сила, като например броя на постоянните служители на пълен работен ден, броя на временните служители, служителите по пол, дали се предлага официално обучение и опитът на топ мениджъра в сектора на фирмата. В допълнение, за производствените фирми, ES също така събира разпределението на работната сила между производствени и непроизводствени работници и между квалифицирани и неквалифицирани производствени работници. Фигури 5 и 6 подчертават инвестициите на фирмите в уменията и способностите на тяхната работна сила.

Фигура 5: Процент на фирмите, които предлагат обучение



Честотата на обучението се измерва с процента на фирмите, които предлагат обучение, а интензивността на обучението се измерва с дела на работниците, които получават обучение в производствения сектор.

Фигура 6: Дял на обучените работници в рамките на фирмите, които предлагат обучение*



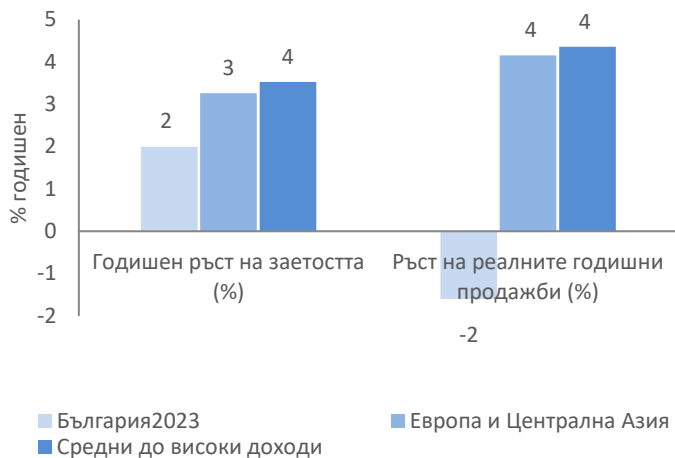
* само за фирми от производствения сектор

Представяне на фирмите

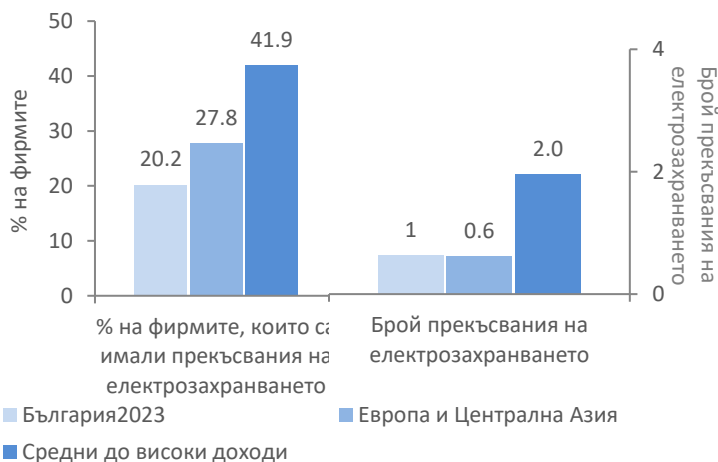
Ако бизнес средата на дадена страна е подкрепяща и конкурентна, ресурсите често се насочват към най-перспективното им приложение и фирмите инвестират с цел по-нататъшно увеличаване на своята производителност. Използвайки отговорите на въпроси относно годишните продажби и общия брой постоянно заети служители на пълен работен ден, както за последната фискална година, така и три фискални години назад, могат да се изчислят мерки за растеж за всяка фирма. Фигура 7 показва годишния темп на растеж по отношение на заетостта и реалните продажби. Разглеждайки мерките за бизнес средата във връзка с наличните мерки за ефективност, лицата, отговорни за изготвянето на политиките, могат да определят кои аспекти на бизнес средата биха могли да възпрепятстват или да дадат възможност за растеж на частния сектор.

ENTERPRISE SURVEYS

Фигура 7: Годишен растеж в областта на заетостта и продажбите



Фигура 8: Надеждност на електроснабдяването и съответни загуби



Инфраструктура

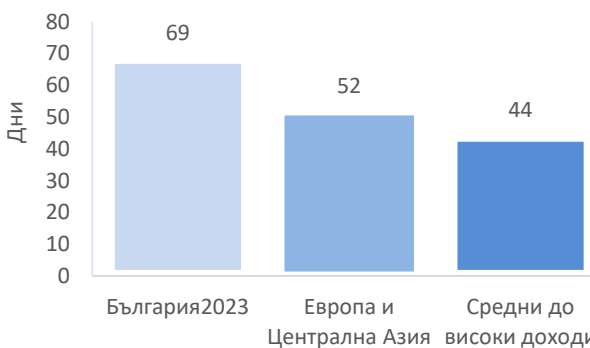
Добре развитата физическа инфраструктура, включително пътища, електричество, вода и телекомуникации, е от основно значение за конкурентоспособността и растежа на една икономика. Качествената инфраструктура ефективно свързва фирмите с пазарите за суровини, продукти и технологии. Намалява производствените разходи и повишава конкурентоспособността на фирмите на вътрешния и международния пазар.

ПФ отразяват двойното предизвикателство за предоставяне на добра инфраструктура в областта на електроснабдяването, водоснабдяването и телекомуникациите в допълнение към информацията за развитие на институции, които да предлагат и поддържат ефективно тези обществени услуги.

Ефективността на работата на частния сектор изисква надеждно електроснабдяване. Фигура 8 показва в каква степен фирмите се сблъскват с проблеми в осигуряването на електроснабдяване, измерени спрямо процента на фирмите, които са имали прекъсвания на електрозахранването, и от техния брой. Лошото електроснабдяване може да повиши разходите, да наруши производствения процес и да намали печалбите.

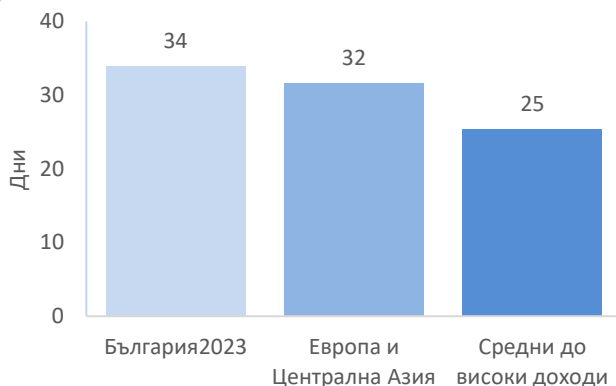
Фигура 9 показва ефективността на инфраструктурните услуги чрез определяне на броя дни, необходими за свързване с електропреносна мрежа. Забавянето на тези услуги може да генерира допълнителни разходи за фирмите и да се яви спънка за започване на бизнес и инвестиране.

Фигура 9: Дни, необходими за свързване с електропреносна мрежа



За много индустрии в производствения сектор водата също е важен фактор в производствения процес. Фигура 10 представя броя на дните, необходими за получаване на водопроводна връзка. Тези забавяния на услугите също налагат допълнителни разходи на фирмите и могат да действат като бариери за навлизане и инвестиции.

Фигура 10: Дни за получаване на водопроводна връзка

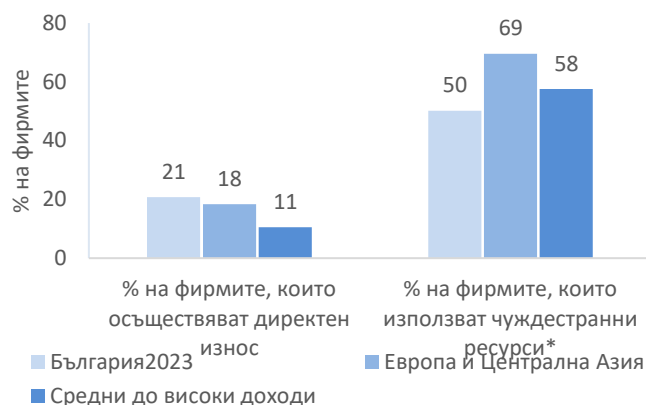


Международна търговия

Участието в международната търговия позволява на фирмите да се разрастват, да повишават стандартите за ефективност, да внасят материали на по-ниска цена и да придобиват актуализирани и по-добри технологии. Търговията обаче изисква също така фирмите да се занимават с митнически и търговски регулации и често от тях се изисква да получат лицензи за износ и внос.

ПФ дават количествено измерение на търговската дейност на фирмите и събират информация за оперативните ограничения, с които те се сблъскват при износ и внос. Фигура 11 представя мярка за динамиката на външната търговия в частния сектор, отразена от процента на фирмите, които осъществяват директен износ на най-малко 10% от общите си годишни продажби. Фигура 11 също показва процента на производствените фирми, които използват чуждестранни ресурси или доставки.

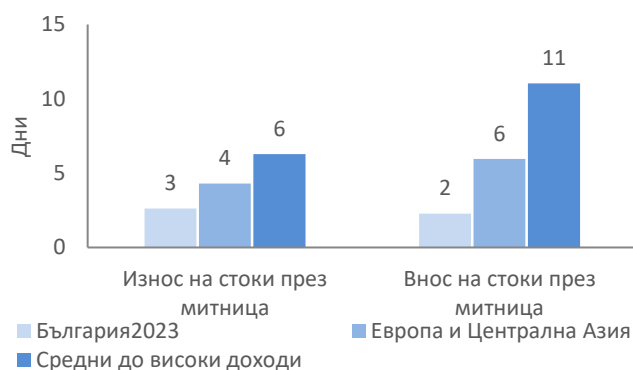
Фигура 11: Процент на фирмите, осъществяващи внос или износ



* само за фирми от производствения сектор

Ефективните митнически процедури позволяват на фирмите да осъществяват директен износ или внос на стоки. Фигура 12 показва средния брой дни за митническо освобождаване на стоки за износ и внос. Забавянето на освобождаването на стоки за внос или износ на митницата създава допълнителни разходи за фирмата и може да доведе до прекъсване на производството, да повлияе на продажбите и да има повредени стоки или продукция.

12: Среден брой дни за освобождаване на стоки за износ или внос на митницата *



* само за фирми от производствения сектор

Достъп до финансиране

Добре развитите финансови пазари предоставят платежни услуги, мобилизират депозити и улесняват финансирането за закупуване на дълготрайни активи – като сгради, земя, машини и оборудване – както и оборотен капитал. Ефективните финансови пазари намаляват зависимостта от вътрешни фондове или неофициални източници като семейство и приятели,

ENTERPRISE SURVEYS

като свързват фирми, които са кредитоспособни, с широк кръг от кредитори и инвеститори.

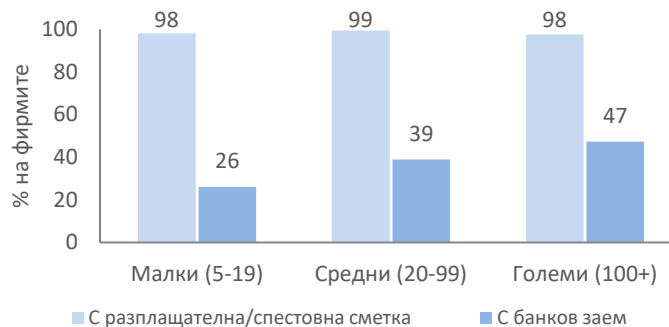
ES предоставят показатели за източниците на финансиране на фирмите и за характеристиките на техните финансови трансакции. Фигура 13 сравнява различните източници, използвани за финансиране на покупки на дълготрайни активи (инвестиции). Инвестиционните покупки могат да бъдат финансирани от вътрешни източници, банки, кредит от доставчик на суровини или други източници, включително небанкови финансови институции или лични мрежи. Прекомерното разчитане на вътрешни средства може да означава потенциално неефективно финансово посредничество.

Фигура 14 показва два показателя за използването на финансови услуги от частни фирми: процентът на фирмите с разплащателна или спестовна сметка и процентът на фирмите с банков кредит. Първият показател измерва използването на услуги за мобилизиране на депозити, което помага на фирмите да управляват ликвидността и плащанията си. Вторият показател измерва използването на финансови услуги под формата на кредит. Наличието на разрешения за финансиране на проекти под формата на кредит, които в друг случай биха били малко поради ограничения набор от средства на всяка фирма.

Фигура 13: Източници на финансиране за закупуване на дълготрайни активи



Фигура 14: Използване на финансови услуги

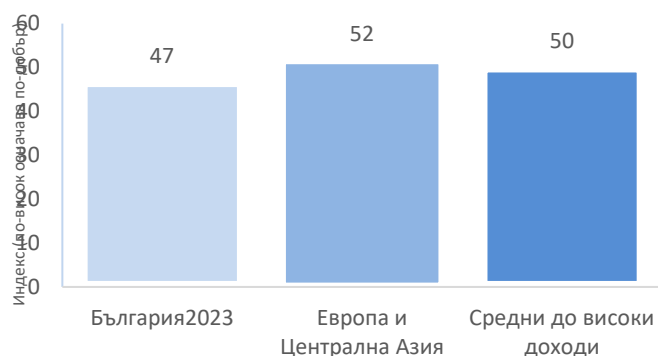


Управленски практики

Доказано е, че практиките на добро управление са ключов елемент за производителността на фирмите и цялостното им представяне. Показателите на ES относно управленските практики обхващат осем важни аспекта, вариращи от предприемане на дългосрочни действия за коригиране и избягване на проблеми в производството или предоставянето на услуги; брой, времеви хоризонт и други характеристики на целите за производство или предоставяне на услуги; до използването на бонуси или промоции за възнаграждение за по-добро представяне и действия за ограничаване на недостатъчното представяне.

Фигура 15 илюстрира съставния индекс на управленските практики, който съчетава информация от всичките осем компонента, всеки от които е наличен и като отделен ES индикатор в Приложението. Осемте отделни компонента и този съставен индекс са полезни при сравняване на държава с връстници или групи за сравнение. Индексът на съставните управленски практики варира от 0 до 100, като 100 означава идеална, най-добре структурирана управленска практика, при която всичките осем подкомпонента се управляват най-ефективно. Показателите на ES за управленските практики се изчисляват за фирми с най-малко 20 работници.

Фигура 15: Индекс на управленските практики

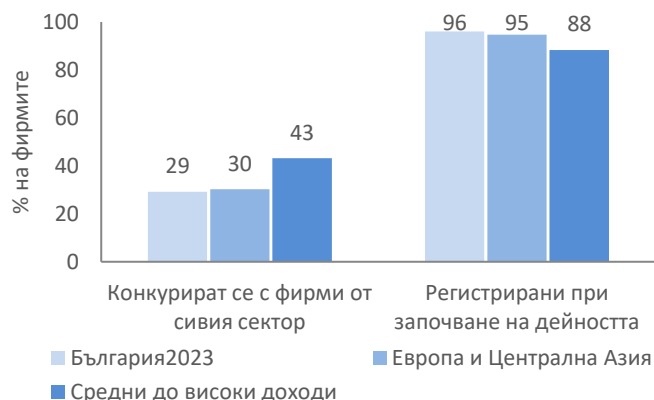


Сива икономика

Когато фирмите са официално регистрирани, те са длъжни да спазват правила и разпоредби, които обикновено се определят от правителствата. Плащането на данъци обикновено е най-голямата последица от дейността в частния сектор. Някои фирми се опитват да избегнат тези последици, като не регистрират бизнеса си и по този начин остават в сивия сектор. Големият сив сектор може да представлява предизвикателство за конкуриращите се официално регистрирани фирми, тъй като фирмите от сивия сектор са в състояние да участват в практики, които могат да им дадат несправедливо предимство пред официалните фирми, спазващи действащите правила и разпоредби.

Фигура 16 представя два показателя за измерване на дела на сивата икономика в частния сектор. Първият показател е процентът на фирмите, които посочват, че се сблъскват с конкуренция от нерегистрирани фирми или фирми от сивия сектор. Вторият показател е процентът на регистрираните понастоящем фирми, които са започнали дейността си като официално регистрирани.

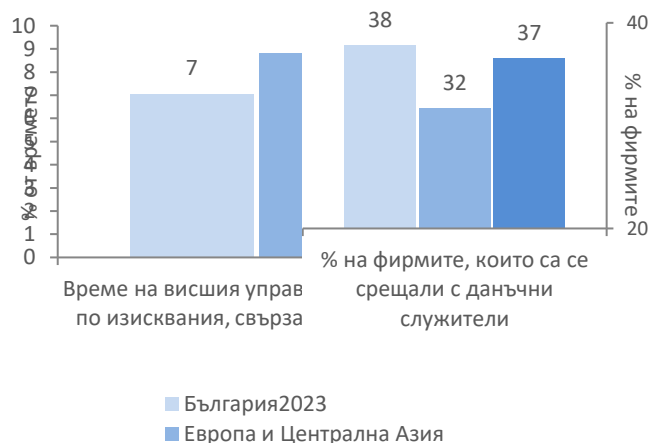
Фигура 16: Фирми и сива икономика



Регулации, разрешителни и данъци

Доброто стопанско управление в области като данъчното облагане, регулациите и лицензирането на бизнес е фундаментална основа за благоприятна бизнес среда. Регистрираните фирми плащат данъци

Фигура 17: Данък време и срещи с данъчни служители



и се предполага, че спазват регулациите.

Обикновено се изискват разрешения и лицензи, за да може бизнесът да оперира, да изгради нова структура и да извършва директен внос, наред с други дейности. В идеалния случай тези регулации и разрешения защитават интереса на широката общественост, като същевременно остават прозрачни и не налагат тежко бреме върху частния сектор.

ПФ предоставят количествени измерители на регулациите като бизнес лицензирането и данъчното облагане. Фигура 17 илюстрира „данък време“, наложен от регулациите, който представлява процент

ENTERPRISE SURVEYS

от времето, което висшият управленски персонал отделя за работа, свързана със спазване на регулаторните изисквания. Фигура 17 също така представя процента на фирмите, които са били посетени или които е трябвало да се срещнат с данъчни служители.

Фигура 18 се фокусира върху ефективността на услугите по издаване на лицензи и разрешителни за бизнес. Индикаторите измерват времето, което се изисква за получаване на лиценз за внос, разрешително за строеж и лиценз за дейност. Закъсненията при получаване на лицензи могат да струват скъпо на предприемачите, тъй като те добавят несигурност и допълнителни разходи към много необходими бизнес транзакции.

Фигура 18: Брой дни за получаване на разрешителни



Спазването на регулаторните изисквания е скъпо за фирмите. Прекомерните или неефективни регулации могат да възпрепятстват дейността на частния сектор и преките чуждестранни инвестиции.

Корупция

Корупцията на държавните служители би могла да представлява огромно административно и финансово бреме за фирмите. Корупцията създава неблагоприятна бизнес среда, като вреди на оперативната ефективност и увеличава разходите и рисковете свързани с управлението на частна фирма.

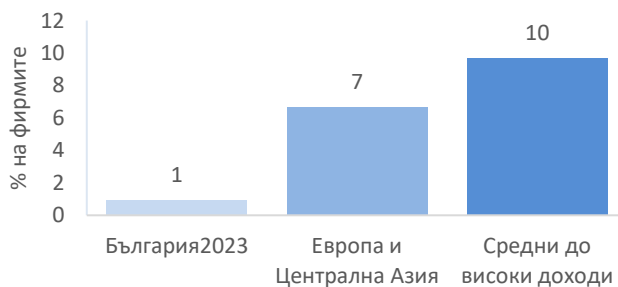
Лошите регулации пречат на ефективността на фирмите, тъй като създават условия за искане на подкупи, при което от фирмите се изисква да

извършват „нерегламентирани“ плащания към държавни служители, за да се свърши работа. В много страни подкупите са обичайни и доста високи и увеличават бюрократичните разходи за получаване на необходимите разрешителни и лицензи. Те могат да се окажат сериозно препятствие за растежа и развитието на фирмите.

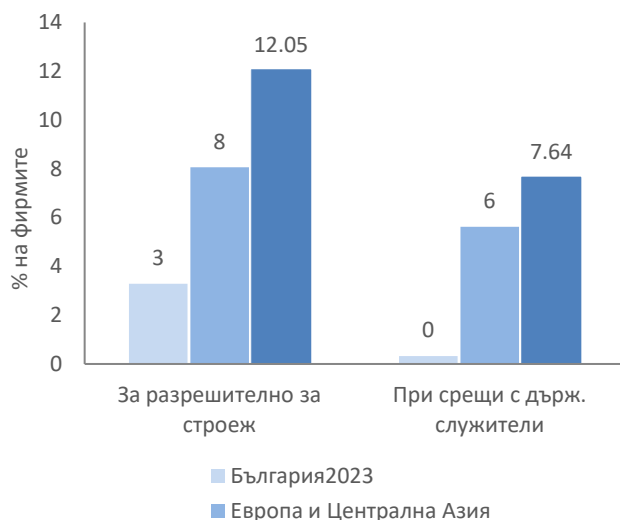
Фигура 19 представя комплексен индекс за корупция (честота на подкупите). Той отразява процента на фирмите, от които е било поискано да платят подкуп поне веднъж в рамките на шест различни транзакции, включително плащане на данъци, получаване на разрешителни или лицензи и получаване на достъп до комунални услуги.

ПФ отразяват отделни транзакции, при които може да бъде поискан подкуп. Фигура 20 показва в каква степен се иска от фирмите да плащат подкуп, за да получат достъп до определени обществени услуги. От фирмите може да се иска да платят подкуп, когато искат да получат разрешително за строеж, когато се опитват да си осигурят държавна поръчка или по време на срещи с данъчни служители. Тези три вида транзакции са често срещани случаи, при които се появяват възможности за искане на подкуп.

Фигура 19: Честота на подкупите (процент на фирмите, от които е било поискано поне веднъж да платят подкуп)



Фигура 20: Процент на фирмите, от които се е искало или очаквало да дадат подаръци или да направят нерегламентирани плащания



Пречки за бизнес средата

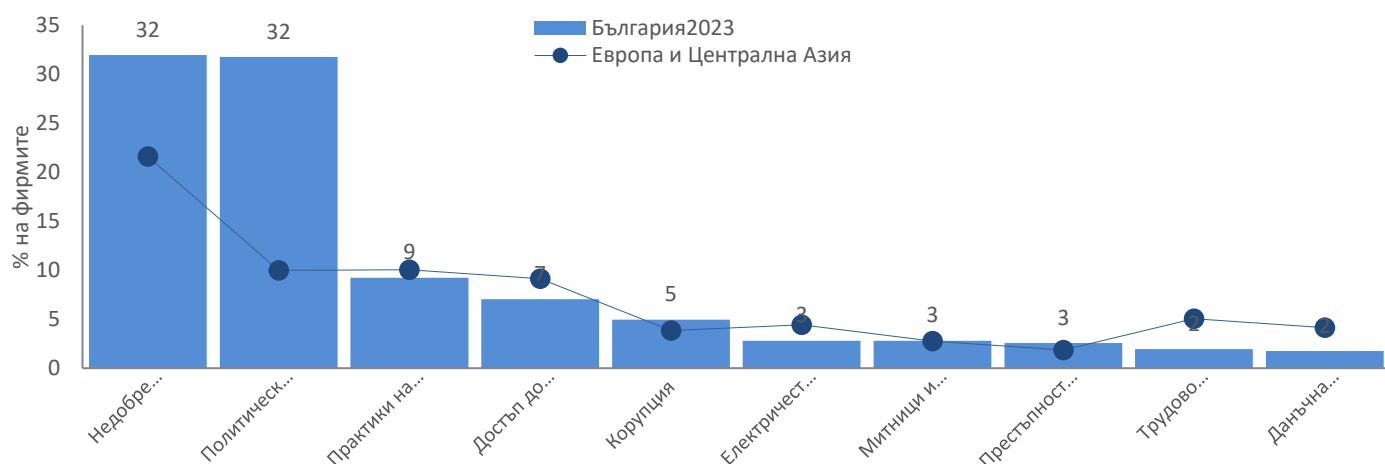
Повечето индикатори в ПФ се извличат от въпроси от проучването, зададени на фирмите и касаещи техния действителен опит, свързан с работата в конкретната бизнес среда. Например „Колко дни ви отне да

получите разрешение?“ или „Колко часа продължи прекъсването на електрозахранването?“. Малък брой въпроси към собствениците на фирми или управителите проучват тяхното субективно мнение относно важността на различните елементи на бизнес средата.

Фигура 21 показва процента на фирмите, които определят конкретна пречка за бизнес средата като най-важната. Респондентите бяха помолени да изберат най-голямата пречка за тяхната фирма от списък с 15 пречки за бизнес средата. Фигурата представя 10-те основни пречки, сравнени със средните стойности за региона.

Фигура 22 показва -те най големи пречки според малките, средните и големите фирми. В много страни възприятията на управителите на големи фирми са много различни от тези на управителите на средни и малки фирми. Това е свързано със способността да преодоляват пречките в бизнес средата: по-големите фирми може да имат повече възможности за преодоляване на препятствията, но в същото време те също така са по-видими и по-изложени на сривове на бизнес средата.

Фигура 21: Десетте основни пречки за бизнес средата (процент на фирмите)



ENTERPRISE SURVEYS

Фигура 22: Трите основни пречки за бизнес средата (по големина на фирмите)



ENTERPRISE SURVEYS

Приложение

Следната таблица съдържа стойностите на всички индикаторни променливи, използвани в профила на страната.

	България2023			Европа и Централна Азия	Средни до високи доходи	
	Всички фирми	малък	Среден			Голям
Профил на фирмите						
Брой години на дейност (години)	17.0	15.4	19.1	23.1	21.2	19.4
Процент на фирмите с най-малко 10% чуждестранно участие в собствеността	6.7	5.1	7.7	17.0	8.0	6.4
Процент на фирмите с най-малко 10% държавно участие в собствеността	0.0	0.0	0.0	0.0	0.6	0.4
Пол						
Процент на фирмите с участие на жени в собствеността	29.5	33.9	21.6	27.5	34.2	35.0
Процент на фирмите с жена управител	23.5	25.3	21.8	13.9	17.3	20.4
Дял на постоянните работници на пълен работен ден, които са жени (%)	38.6	39.2	36.7	43.1	37.1	36.6
Процент на постоянните непроизводствени работници на пълен работен ден, които са жени*	47.3	46.7	47.1	50.9	49.0	48.9
Процент на постоянните производствени работници на пълен работен ден, които са жени*	43.7	40.2	46.4	49.9	33.7	33.9
Работна сила						
Процент на фирмите, които предлагат обучение	15.5	8.7	23.9	39.7	36.0	31.8
Дял на работниците, на които е предложено обучение (%)*	58.6	n.a.	58.2	44.9	48.4	56.5
Години стаж на управителя в сектора, в който фирмата развива дейност	21.9	21.3	22.8	24.3	21.8	20.1
Брой работници	32.8	8.9	37.9	256.5	28.9	33.2
Дял на постоянно заетите работници (от общия брой работници)	99.6	99.4	99.9	100.0	96.4	97.2
Дял на временно заетите работници (от общия брой работници)	0.4	0.6	0.1	0.0	3.6	2.8
Дял на работниците в производството (от общия брой постоянно заети работници)	81.0	78.4	84.4	80.4	69.9	72.1
Дял на квалифицираните работници (от общия брой работници в производството)*	82.9	85.2	82.3	73.5	79.9	79.5
Представяне						
Ръст на реалните годишни продажби (%)	-1.6	-1.9	-1.6	2.1	4.2	4.4
Годишен ръст на заетостта (%)	2.0	1.3	2.9	4.1	3.3	3.5
Иновации и технологии						
Процент на фирмите, които изразходват средства за научни изследвания и развойна дейност	2.8	n.a.	1.4	10.3	19.6	17.3
Процент на фирмите, които са въвели нов продукт/услуга	5.4	4.1	6.8	11.0	31.6	29.1
Процент на фирмите, чийто нов продукт/услуга е нов и за основния пазар	40.8	22.5	64.5	33.2	63.5	64.8
Процент на фирмите, които са въвели иновация на технологичен процес	4.5	2.3	8.1	6.9	19.1	18.6
Инфраструктура						
Брой електрически прекъсвания в един типичен месец	0.6	0.4	1.1	0.5	0.6	2.0
Дни за получаване	20.2	13.1	33.1	23.8	27.8	41.9
Дни, необходими за свързване с електропреносна мрежа (след подаване на заявление)	68.6	13.8	125.4	66.8	51.9	44.1
Закъснение при получаване на водопроводни връзки (дни)	33.9	n.a.	n.a.	n.a.	31.6	25.4
Търговия						
Дни за митническо освобождаване на стоки за директен износ	2.6	2.6	1.9	4.1	4.3	6.3
Процент на фирмите, които осъществяват директен износ (най-малко 10% от продажбите)	20.8	15.6	24.9	53.0	18.4	10.5
Процент на фирмите, които осъществяват директен или индиректен износ (най-малко 10% от продажбите)	25.3	20.0	29.8	56.7	23.0	14.5

ENTERPRISE SURVEYS

	България2023				Европа и Централна Азия	Средни до високи доходи
	Всички фирми	малък	Среден	Голям		
Дни за митническо освобождаване на стоки за директен внос*	2.3	2.6	1.9	2.6	5.9	11.0
Процент на фирмите, които използват ресурси или доставки от чуждестранен произход	50.2	38.2	57.3	81.9	69.5	57.5
Финансиране						
Процент на фирмите с разплащателна или спестовна сметка	98.5	98.1	99.4	97.6	94.4	92.0
Процент на фирмите, които използват банки за финансиране на инвестиции	29.4	30.7	30.1	20.6	27.5	29.1
Дял на инвестициите с вътрешно финансиране (%)	77.5	78.2	74.5	83.7	73.9	71.0
Дял на инвестициите с финансиране от банки (%)	15.5	17.1	13.8	12.7	15.9	16.3
Дял на инвестициите с финансиране с кредит от доставчици (%)	5.6	3.5	9.5	2.9	3.5	5.2
Процент на фирмите, които използват кредит от доставчици/клиенти за финансиране на оборотни средства	15.5	13.3	18.4	23.1	20.3	26.7
Дял на инвестициите, финансирани собствен капитал или продажба на акции	0.5	0.7	0.3	0.2	3.7	4.7
Управленски практики						
Индекс на управленските практики	46.9	n.a.	44.6	56.9	51.7	50.2
Резултат при действие, когато възникне проблем	85.9	n.a.	84.8	90.0	75.6	76.4
Оценка за броя на наблюдаваните показатели за ефективност	33.1	n.a.	30.6	45.1	44.4	38.3
Резултат върху фокуса върху времето на целите за производство/предоставяне на услуги	56.5	n.a.	52.9	73.7	57.6	54.1
Оценка за постижимост на целите за производство/предоставяне на услуги	48.4	n.a.	46.5	57.7	48.9	47.2
Оценка за познаване на целите за производство/предоставяне на услуги	39.3	n.a.	38.4	43.7	41.2	36.9
Резултат въз основа на бонусите за представяне на мениджърите	23.7	n.a.	23.2	26.2	31.3	36.4
Оценка за степента, в която не-мениджърите са повишени въз основа на представянето	55.3	n.a.	52.4	70.3	63.6	68.8
Оценка за степента, в която не-управителите, които не се представят добре, се преназначават или уволняват	16.6	n.a.	16.3	17.8	37.1	31.3
Сива икономика						
Процент на фирмите, които се конкурират с нерегистрирани фирми или фирми от сивия сектор	29.2	30.2	29.4	18.2	30.2	43.2
Процент на фирмите, които са започнали дейността си в страната като официално регистрирани	96.1	95.7	96.7	97.3	94.7	88.3
Регулации и данъци						
Време на висшия управленски персонал за работа по изисквания, свързани с държавни регулации (%)	7.1	6.3	7.9	10.1	8.8	8.5
Процент на фирмите, които са били посетени или е трябвало да се срещнат с данъчни служители	37.8	34.8	40.7	53.1	31.7	36.5
Дни за получаване на лиценз за внос	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	18.2	19.4
Дни за получаване на разрешително за строеж	41.5	37.6	41.1	61.8	93.2	56.7
Дни за получаване на лиценз за дейност	15.9	n.a.	18.0	n.a.	40.0	31.1
Корупция						
Честота на подкупите (процент на фирмите, от които е било поискано поне веднъж да платят подкуп)	0.9	0.2	2.3	0.6	6.7	9.7
Процент на фирмите, от които се е очаквало да дадат подаръци, за да получат разрешително за строеж	3.3	0.0	6.8	2.0	8.1	12.0
Процент на фирмите, от които се е очаквало да дадат подаръци при срещи с данъчни служители	0.3	0.1	0.8	0.0	5.6	7.6
Най-голяма пречка						
Достъп до финансиране	7.0	9.3	2.6	8.3	9.1	14.5
Достъп до земя	0.2	0.0	0.7	0.0	1.6	2.5
Бизнес лицензи и разрешителни	0.6	1.0	0.0	0.1	2.6	3.7
Корупция	4.9	4.5	6.4	1.2	3.8	8.3
Съдилища	0.5	0.0	0.0	8.8	1.3	1.4

ENTERPRISE SURVEYS

	България2023				Европа и Централна Азия	Средни до високи доходи
	Всички фирми	малък	Среден	Голям		
Престъпност, кражби и безредици	2.6	2.2	3.6	0.2	1.9	4.7
Митници и търговски регулации	2.8	2.6	2.2	8.6	2.7	3.0
Електричество	2.8	3.0	1.6	8.0	4.4	7.2
Недобре образована работна сила	32.0	33.7	28.1	35.4	21.6	9.6
Трудово законодателство	1.9	1.8	2.4	0.7	5.1	2.6
Политическа нестабилност	31.7	32.5	33.3	14.5	10.0	15.4
Практики на сивия сектор	9.2	7.0	14.1	5.4	10.0	11.0
Данъчна администрация	1.8	0.9	2.7	5.3	4.1	2.4
Данъчни ставки	1.3	1.0	2.1	0.7	17.9	10.7
Транспорт	0.5	0.6	0.0	2.7	3.8	2.8

* Тези показатели са изчислени само за производствения сектор

1. Извадката за всяка икономика е стратифицирана по индустрия, размер на фирмата и географски регион. Нивото на детайлност на стратификацията по отрасли зависи от размера на икономиката. Стратификацията по размер следва трите нива, представени в текста: малък, среден и голям. Регионалната стратификация включва основните икономически региони във всяка икономика. Чрез тази методология оценките за различните нива на стратификация могат да бъдат изчислени на отделна основа, като в същото време могат да се направят изводи за неземеделската частна икономика като цяло. За повече подробности относно стратегията за вземане на проби прегледайте Бележката за вземане на проби, достъпна на www.enterprisesurveys.org.